

Danish University Colleges

Vi arbejder med sprog

Damgaard, Lene Bejer; Thingholm, Line

Published in:
Skolestart

Publication date:
2019

[Link to publication](#)

Citation for pulished version (APA):

Damgaard, L. B., & Thingholm, L. (2019). Vi arbejder med sprog. *Skolestart*, 49(6), 6-8.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Download policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Vi arbejder med sprog

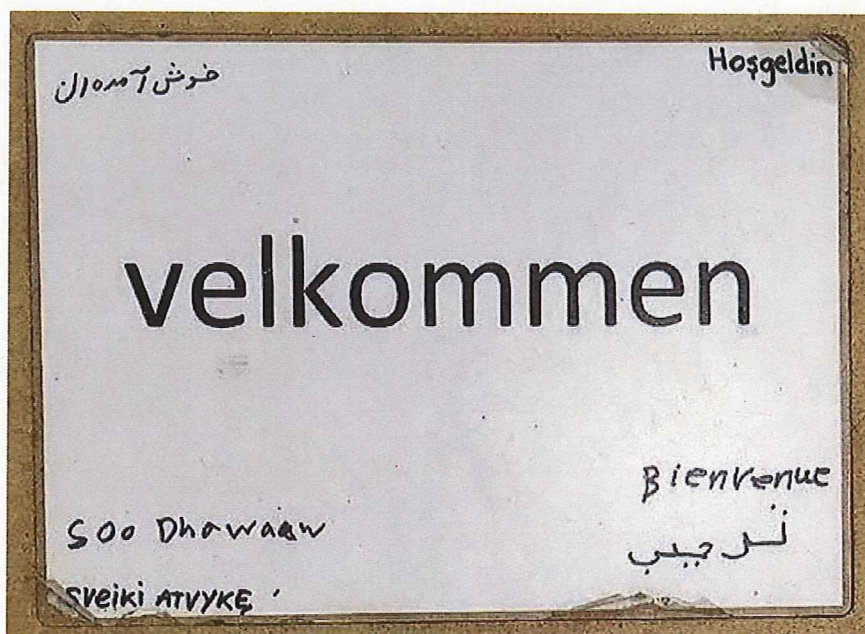
Overgange er sårbare. Viden går tabt og børnenes trivsel og læring kan blive udfordret. Der er skrevet meget om, hvordan vi bedst støtter børn i overgangen fra børnehave til børnehaveklasse, men ikke om, hvordan vi får den sprogpædagogiske praksis i centrum. Vi dykker her ned i arbejdet med sprog på tværs af overgangen fra børnehave til børnehaveklasse.

Af Lene Bejer Damgaard, lektor ved Pædagoguddannelsen i Viborg, VIA University College og Line Thingholm, adjunkt ved Efter- og videreuddannelsen, VIA University College.

Vores undersøgelsesspørgsmål lød: Med fokus på overgangen mellem børnehaven og børnehaveklasse undersøges det, hvordan udvalgte fagprofessionelle i to kommuner arbejder med at sikre kontinuitet i den sprogpædagogiske praksis set ud fra hhv. en kommunalt beskrevet ønsket praksis og den konkrete udførte praksis.

Med dette fokus lavede vi aftaler om at komme på besøg i tre børnehaveklasser og seks børnehaver i det Midtjyske. Vores ønske var at besøge de børnehaver, hvorfra børnene i børnehaveklassen primært kom fra, så vi kunne se, hvordan børnehaver og skoler arbejder sprogpædagogisk med de samme børn. Vi besøgte hver af vores institutioner tre gange, vi tog noter og en masse billeder, og efter tre besøg interviewede vi

Velkomstschild fra en børnehave. Schildet er klistret på gulvet, så man ikke kan undgå at se det når man kommer ind i institutionen.)

de pædagoger og børnehaveklasseledere, vi havde fulgt. Vores ønske er at kunne pege på nogle opmærksomhedsfelter, der kan bruges som oplæg til refleksion eller til drøftelse af samarbejdet for de institutioner, der arbejder tættest sammen.

"Vi arbejder med sprog om tirsdagen"

Midt i kalender-gymnastikken og jagen på en dato, der passer ind i alle kalendere fortæller en børnehaveklasseleder, at sprogarbejdet ligger om tirsdagen, så der lægges op til, at vi kommer den dag.

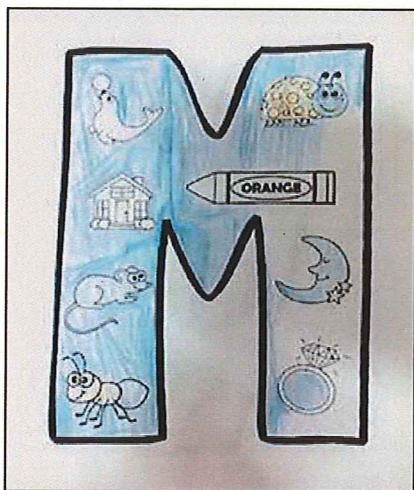
Kommentaren gjorde det tydeligt for os, at pædagoger, børnehaveklasseledere og deres ledere med fordel kan drøfte disse to grundlæggende spørgsmål:

1. Er vi enige om, hvad sprogarbejde dækker over? Er bredden og kompleksiteten i det at arbejde med sproget i fokus italesat og drøftet i den enkelte institution?
2. Hvordan sikrer vi, at sprogarbejdet om tirsdagen har et liv resten af ugens dage? Hvordan skaber vi sammenhæng i børnenes arbejde med sprog?

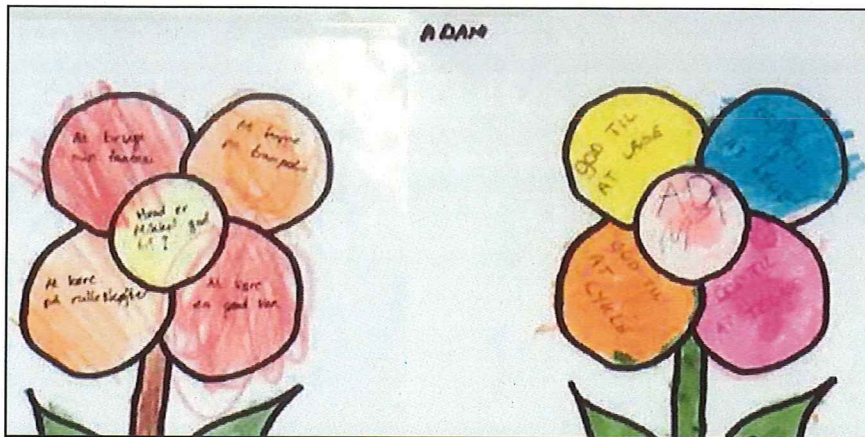
I vores undersøgelser har vi været optagede af det brede og komplekse arbejde med sproget. Arbejdet med bogstaver og tal fylder meget i både børnehave og børnehaveklasse – og med rette. Men vi må ikke glemme alt det andet sprogpædagogiske arbejde, vi bedriver. Sproget er også i fokus, når vi samtaler med børnene, udbygger deres ordforråd, repeterer ordene fra i går, taler om efteråret og alle de ord, der hører til denne årstid.

Når vi beder børnene fortælle, hvad de lavede i weekenden eller drøfte, hvad der hører med til en rigtig god popcornfest. Når vi starter hver morgen med ugedag, dato og vejret. Når vi fortæller, læser højt eller spiller spil. Når vi stiller billeder og tegn til rådighed, så børnene får en visuel støtte til deres sproglige udvikling. Når vi synger, rimer eller bare leger med sproget.

Ugens bogstav i en børnehaveklasse.

Vi har også været optagede af at få øje på, hvordan det mere formaliserede og rammesatte arbejde med sprog, typisk i form af introduktion af nye bogstaver, løb over i resten af ugens undervisning. Kan man se ugens bogstav i de andre aktiviteter, der er? Er der rim med bogstavet? Læses der en historie, hvor bogstavet er overrepræsenteret? Får børnene lov til at lytte opmærksomt efter ord, der begynder med dette bogstav, under klassens andre aktiviteter? Skal de på jagt efter ord med

Ressourceblomst fra børnehaveklasse. Ressourceblomsterne er lavet af barn og forældre sammen imens barnet gik i børnehaven. De hænger i børnehaven og vandrer med over i skolen med barnet. Der er et foto af barnet under hver blomst. (De er redigeret væk her).

ugens bogstav hos børnene i 1. klasse eller måske derhjemme? Synger de sange med bogstavet?

Det er afgørende for børnenes sproglige udvikling, at der er rig mulighed for at møde det, man skal lære, mange gange – og på mange forskellige måder. Og det er absolut nødvendigt, at børnene skal bruge deres nye viden til noget. Hvad skal de med det der M? Hvorfor er det lige nødvendigt for mig at lære? kunne man måske med rette spørge om, hvis man gik i børnehaveklasse.

”Jeg ved ikke noget”

Vi mødte pædagoger og børnehaveklasseledere, der fortalte om en meget systematisk overlevering af børnene. Hvilke papirer, der følger med barnet, hvornår og hvor mange minutter man mødes om det enkelte barn. Hvem der er med til samtalerne og hvad man gør, hvis barnets sprog giver anledning til bekymring. Men når vi spurgte til den sprogpædagogiske praksis hos den pædagog, man fik børn fra, eller den børnehaveklasseleder, man afleverede børnene til, så var kendskabet til hinandens sprogpædagogiske praksis, didaktiske overvejelser og valg af materialer meget sparsomt.

En af skolerne og de dertilhørende daginstitutioner er dog med i et netværk. I netværket, der mødes 2-3 gange årligt, aftaler pædagoger og

børnehaveklasseledere om de store pædagogiske linjer i deres arbejde. Kontinuiteten i børnenes læring er i fokus, og sammen vælger de måder at arbejde på, så der er sammenhæng i det sprogarbejde, der foregår i børnehaven og det, der fortsætter i børnehaveklassen.

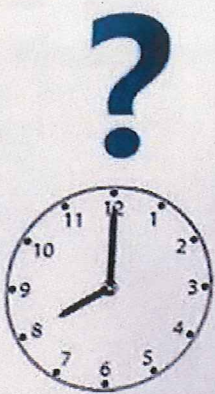

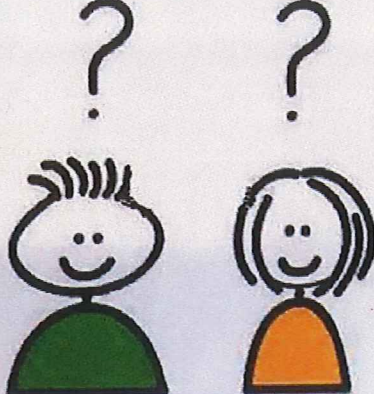
Samarbejdet har blandt andet resulteret i brugen af forskellige **overgangsmarkører** – elementer, der følger med barnet fra børnehaven over i børnehaveklassen. Ressourceblomsterne på billedet er et eksempel. Et andet eksempel er en viden og enighed om, hvilke bøger der læses i børnehaven og hvilke, der genlæses i den første tid i børnehaveklassen. Udgangspunktet er, at det er vigtigt at bygge oven på noget barnet kender og mestrer.

Sammenhæng og kendskab til hinandens praksis synes befordrende for barnets læring og sproglige udvikling.

Hvordan skaber vi en styrket overgang fra børnehaven til børnehaveklassen?

Set fra et sprogpædagogisk perspektiv er det vigtigt, at vi stilladserer børnene og deres sproglige produktion bedst muligt. Børnene bliver fra en tidlig alder bedt om at fortælle. Nogle fortæller levende, og vi bliver revet med, mens andre har et lille ordforråd og fortællingen mangler

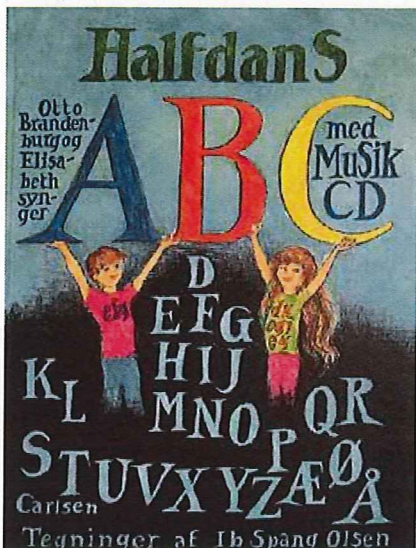
Hvornår	Hvor	Hvem
		

Fortællekort.

måske både hoved og hale. En god fortælling har en bestemt struktur, og når du kender rammen, er den faktisk ikke ret svær at fylde i. En børnehaveklasse og en tilknyttet børnehave bruger fortællekort til at støtte barnet. Fortællekortene hjælper børnene med at holde strukturen og huske, hvilke informationer, der hører til i en god fortælling.

Læsning og læseforståelseskompetence starter allerede i børnehaven. Det er vigtigt, at vi drøfter, hvordan vi læser for og med børnene. Hvilke bøger læser vi? Hvilke bøger, kunne vi komme tilbage til? Hvad gør det ved børn at møde de samme bøger

Ugens bog i en børnehave.

i børnehaveklassen, som de mødte i børnehaven? Og hvordan læser vi bøgerne? Læser vi højt, mens de spiser? Læser vi dialogisk? Hvad bruger vi bøgerne og højt-læsningen til? Til at lytte efter ugens bogstav? Til at udvide ordforrådet, hygge eller det hele?

Kan vi bruge en kommunal sprogpolitik til noget?

I de to midtjyske kommuner, vi har besøgt, har man lavet kommunale planer for arbejdet med udvikling af børnenes sprog. Der er sprogplaner og vejledninger til samarbejde og overlevering samt didaktiske materialer udviklet til alle kommunens institutioner.

Blandt de ni fagpersoner, vi har besøgt og interviewet, er der en bred enighed om, at fælles retningslinjer, anbefalinger, vejledninger og fælles materialer har en stor værdi. Samtidig er der også bred enighed om, at det er af afgørende betydning, at man har tid og rum til at tygge de fælles kommunale vejledninger igennem og gøre dem til sine egne. Procedurer og materialekasser skal tænkes ind i den enkelte institution og blive en del af en pædagogisk drøftelse og en udvikling af egen praksis. For hvis det bare er et stykke papir, der er sat op med elefantsnot, så giver elefantsnotet en dag op og papiret falder ned bag en reol.

Planer og ideer skal drøftes og diskuteres – og allerhelst på tværs af overgangen fra børnehave til børneklasse. Det er en god idé at starte med et fælles møde, hvor I sætter den sprogpædagogiske praksis i overgangen på dagsordenen.

Fakta

Har du spørgsmål? Er du interesseret i at høre mere?

Så kontakt os endelig:

Lene Bejer Damgaard: LBD@VIA.DK

Line Thingholm: LINT@VIA.DK

Referencer:

DEA 2017, Klar – parat – skolestart, <https://dea.nu/publikationer/klar-parat-skolestart>

Egmontfonden 2019, Når store bliver små, <https://www.egmontfonden.dk/Upload/Egmontfondendk/ER19-web-FINAL.pdf>